

PÁRVIADAL – PÁRBAJ

ARANY JÁNOS: TOLDI

TIZENEGYEDIK ÉNEK.

„Meg kell ma itt halni tudod egyikünknek,

Nem szükség a hajó oztán holt embernek.’

Ilosvai.

1.

Fölvevé a hajnal piros köpenyegét,

S eltakarta vele az égboltnak felét,

De nem volt oly kényes a bársony ruhába',

Hogy be ne pillantson a szegény csárdába.

Betekint félszemmel egy törött ablakon,

Hát csak a cimbalmost látja benn egy padon,

Kinn sem lát egyebet az öreg szolgánál,

Aki dolgát végzi jó Rigó lovánál.

2.

Aztán szétekinte Pesten és Budában,

Nézegette magát a széles Dunában:

Duna folyóvíznek piros lett a Habja,

Közepén egy barna csónak úszott rajta.

A csónakban Toldi, nem egyéb evezett,

Messze felborzolta a lapát a vizet;

Fényes apró csöppek hulltak a magasból,

Mintha zápor esnék piros kalárisból.

3.

Csakhamar is átkelt Toldi a nagy vízen,

Megköté csónakát a budai részen,

Kiszállott belőle s nagy-sebesen méne,

Hogy keressen olyat, ami neki kéne:

Szép aranyos fegyvert és ruhát magának,

Cifra új szerszámot jó Rigó lovának,

A Rigónak, akit hozott hű szolgája,

Mert otthon is az volt kedves paripája.

4.

Vett is amit kívánt: paizst, szépet, nagyot;

Dolmányán a szabó parasztot nem hagyott,

Mindenütt belepte az aranypaszománt;

Vett sisakot, páncélt, hét tollú buzogányt,

Kopját is, gerelyt is, mindenféle fegyvert,

Melyeket Budán a legjobb kovács vert;

Ezüstös, aranyos, sallangos szerszámot;

Egy szó annyi mint száz: mindent megvásárlott.

5.

Hogy a csárdába ért, felöltözött szépen,

Tollas buzogányát forgatá kezében,

Akkor bútt fel a nap az ég karimáján,

Meg is akadt szeme a fiú ruháján.

A Rigó sem az volt, aki tegnap este,

Sárral, úti porral szürke színre festve,

Hanem fekete, mint a fekete bogár,

Elsikamlott szőréen a fényes napsugár.

6.

Hát mikor ráadták a nyalka szerszámot,

Mint illett neki, hogy ragyogott, csillámlott!

Mikor hátára ült jó gazdája Toldi,

Körülnézte magát s elkezdett táncolni.

Akkor „hopp!” s mint a szél, aki most szabadul,

Vitte Toldit a ló oly kegyetlen vadul;

Bence könnyes szemmel ballagott utána;

Fájt, hogy búcsút sem vett tőle kis gazdája.

7.

Mi történt ezalatt a budai szélen?

Hallgassatok rá csak, azt is elbeszélem.

A király sátora vala ott felvonva;

Tiszta kék selyemből volt a sátorponyva;

Róla, mint az öklöm (ha kicsit nem mondok),

Lógtak köröskörül oly nagy arany bojtok:

Messze kiösmerszett a többitől, bátor

Egymást érte ottan a sok úri sátor.

8.

Drága karos rengők dagadóra tömve,

Bársonnyal bevonva, arannyal áttörve,

Álltak a sátorban gyönyörű szép renddel,

Kiknél szebbeket már nem képzelhet ember.

Egy öreg szék is volt a kellő közében,

Fényes drágakővel kipitykézve szépen,

Nagy arany körmével a földet karmolta,

Mely bársony pokróccal szinte bé volt vonva.

9.

A sátrak el voltak rekesztve korláttal,

Tilos volt parasztnak lépni azon átal;

Kívül fegyveres nép és tömérdek ember

Az üres sátrakat majd elnyelte szemmel.

Duna partjaig nyúlt a korlát kétfelül,

Nagy üres tér maradt a korláton belül,

Olyan, hogy egy marhavásárnak is elég

Lenne, ha a marhát oda eresztenék.

10.

Duna-partban egy nagy zászló volt felütve,

S tarka-barka csónak a nyeléhez kötve;

Nemkülönben pedig a pesti oldalon

Lobogó odafenn, csónak volt a habon.

Széles utca a víz: ember a sövénye;

Közepén a sziget nyúlik fel beléje,

Gyilkos sziget volt ez: már hetednap óta

Vérrel élt, mikép a vérszopó pióca.

11.

Egyszer jön a nagy cseh Buda vára felől,

Táncol nagy lovával a korláton belől;

Káromkodik csúnyán, a magyart böcsmérli:

Hogy nincs, aki merje magát vele mérni.

De imé hirtelen a pesti oldalon

Nagy örömjaj támad és nagy riadalom:

Ismeretlen bajnok fekete paripán

Vágtat a zászlóhoz és mérkőzni kíván.

12.

Sisakellenzője le vagon bocsátva,

Csúcsáról fehér toll libeg-lobog hátra;

Toldi (mert hisz' ő volt) a tollat levészi,

Mindjárt ott teremnek a király vitézi,

S eveznek a tollal, mint hogy tisztök tartja,

A cseh bajvívóhoz a budai partra;

Vérszín a cseh tolla, fölcseréli vele:

A bajra hívásnak volt e dolog jele.

13.

Ezalatt a várba gyors híradók mentek.

A király lejött és sok nagyúri rendek,

A két bajnok pedig csónakon egyszerre

Indult s érkezett meg a bajvívó helyre.

Ott Miklós, mihelyest partot ért a lába,

Csónakát berúgta a széles Dunába:

Mintha korcsolyázna, futott az a habon,

Partba vágta orrát a pesti oldalon.

14.

Cseh vitéz kérdezé: miért cselekedte,

Hajóját a Dunán hogy eleresztette?

„Nem egyébért, vitéz” Miklós így felelt meg,

„Hanem hogy egy csónak elég egy embernek:

Egyikünknek itt ma gyászos lesz a vége,

S nem lesz a halottnak hajóra szüksége.”

Monda Toldi, avval kezét összetette,

Buzgón foházkodva Istent említette.

15.

Azután így szóla: „Vitéz! addsa kezed:

Te sem bántál soha, én sem sértettelek;

Ha haragunnál is, egy órád sincs hátra,

S a halálos ágyon ki meg nem bocsátna?”

Erre a cseh nyújtá vaskesztyűs tenyerét,

Hogy összeroppantsa vele Miklós kezét;

Észrevette Miklós a dolgot előre,

S a cseh barátságát jókor megelőzte.

16.

Összeszedte Toldi roppant nagy erejét,

S megszorítá szörnyen a bajnok tenyerét;

Engedett a kesztyű és összelapúla,

Kihasadozott a csehnek minden ujja.

S mint mikor tavasszal, ha lágy idő fordul,

A házak ereszen a jégcsap megcsordul:

Úgy csordúlt ki a vér minden ujja végén.

Elszörnyedt a bajnok Toldi erősségén.

17.

Aztán megragadta Toldi csak úgy kézzel,

Rángatá a csehet szörnyű erejével,

Ropogott keze közt, elolvadt a teste;

Végre így könyörgött a cseh térdre esve:

„Kérlek édes fiam! ne kívánd halálom,

Minden vagyonomat ím neked ajánlom,

,Tizenkét vitéznek drága sok marháját,

Vitézlő magammal minden apróságát.”

18.

Toldinak a szíve hajlott a kérésen,

„Legyen úgy” felelte, „marhádat elvészem,

De azt is korántsem magamnak kívánom,

Két vitézt megöltél: az anyjoknak szánom.

Most, mint alamizsnát, megadom életed.

Hanem tégy hit alatt erős ígéretet:

Hogy habár mély tenger nyelné el hazádat,

A mi országunkra mégsem teszed lábad.”

19.

Mindent felfogadott a bajnok ijedten,

S békével mentek a csónak felé ketten:

Hát egyszer a nagy cseh, nekihúzakodva,

Toldihoz hátulról hozzávág orozva.

Szerencse, hogy Toldi a Duna tükrében

Meglátta s megkapá a kardot kezében.

Leborult a nagy cseh: „Kegyelem! irgalom!”

„Eredj, kérd Istentől: útid megmutatom.”

20.

S amely kardot ő az álnok csehtől elvett,

Avval adott néki örökös kegyelmet.

Íziben elmetszé fejét a testétől,

Piros lett a nagy kard gazdája véréből.

Toldi felmutatja a fejet a kardon,

Nagy rivalgás támad kétfelől a parton:

Tapsolnak, kiáltnak, zászlót lobogtatnak;

Buda nagy hegyei visszakurjongatnak.

Jegyzetek

230.piros kalárisból: (itt) piros korallszemekből.

231.Dolmányán: testhez simuló, csípőig érő zsinóros zubbonyán.

232.paraszt: díszítetlen rész. Arany János jegyzete szerint: puszta, csupasz.

233.aranypaszománt: ruhát díszítő aranyszínű zsinórt.

234.sallangos: keskeny szíjakból font, csomózott, rojtos, lelógó díszekkel ellátott.

235.bátor: ámbátor.

236.rengők: kárpitozott székek.

237.kipitykézve: kigombozva.

238.szinte: is, szintén, ugyancsak.

239.... a pesti oldalon: szájhagyomány szerint. (Arany János jegyzete)

240.... minden újja: szájhagyomány szerint. (Arany János jegyzete)

241.marháját: (itt) vagyonát.

242.Vitézlő magammal minden apródságát: magamat és szolgálmat.

243.alamizsnát: koldusnak juttatott csekély (pénz)adomány.

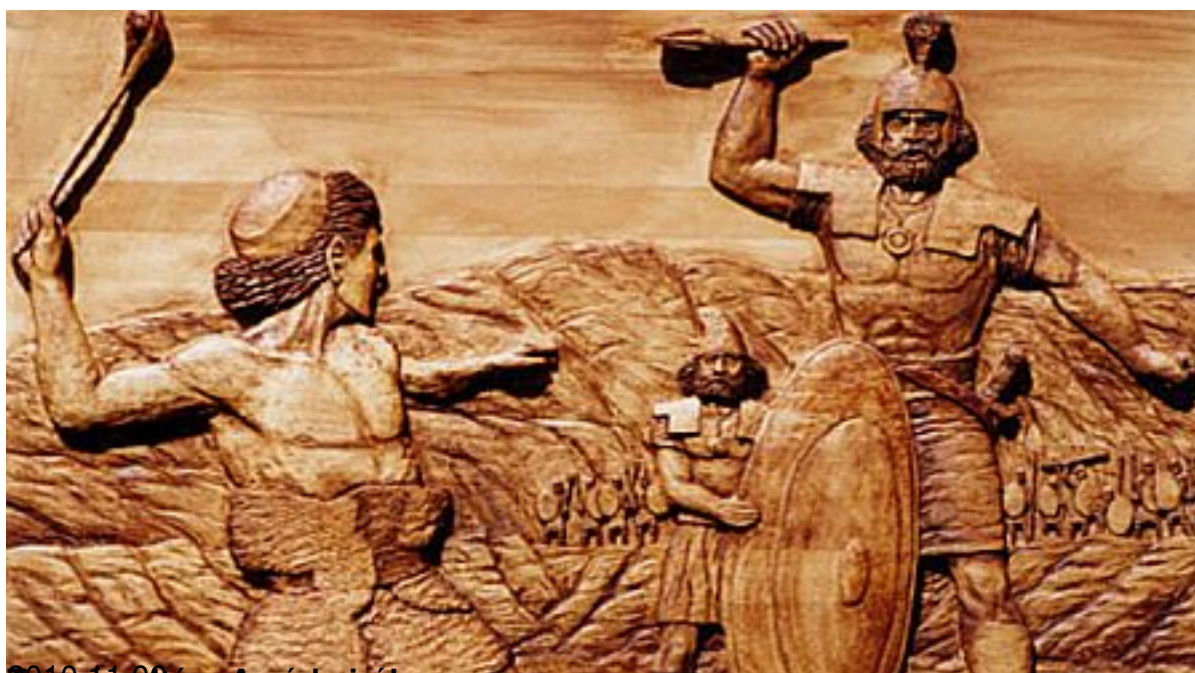
244.örökös: örökkévaló.

245.Íziben: hamarjában. (Arany János jegyzete)

+

Párbaj
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Párbaj>

2009. évi 60. és 61. számú törvény (GFR) az évi 60. és 61. számú törvények módosításáról és a törvények hatálybalépéséről
http://szektor.marade.com/4eules/2019/11_06_tron-es-oltar